

ДОГМАТИЗМ У ЛОГІЦІ ТА ЙОГО ПОДОЛАННЯ ЗАСОБАМИ ЛОГІКИ КОМУНІКАЦІЇ ІСТОРИЧНИХ ЛОГІК

Логіка комунікації історичних логік є відповіддю на онтологічну проблему логічного синтаксису, засобом її розв'язання і способом звільнення від догматизму в логіці. Суть цієї проблеми в тому, що, відповідно до пануючих і конкуруючих між собою догматичних уявлень і переконань, право на існування має лише якась одна версія логічного синтаксису – суб'єктно-предикативний синтаксис Аристотеля, дефінітивно-специфікативний синтаксис Г. Гегеля чи пропозиційно-функціональний синтаксис Г. Фреге. Логіка комунікації історичних логік, пропонуючи розв'язання цієї проблеми, обґрунтовує інформаційну взаємодію між існуючими історичними типами логічного синтаксису за правилами побудови простого силізму, де крайніми термінами є суб'єктно-предикативний синтаксис Аристотеля і пропозиційно-функціональний синтаксис Г. Фреге, а середнім терміном – дефінітивно-специфікативний синтаксис Г. Гегеля.

Ключові слова: онтологічна проблема логічного синтаксису, догматизм у логіці, суб'єктно-предикативний синтаксис Аристотеля, дефінітивно-специфікативний синтаксис Г. Гегеля, пропозиційно-функціональний синтаксис Г. Фреге, логіка комунікації історичних логік.

Постановка проблеми. Логіка комунікації історичних логік є авторським поняттям, або концептом автора цієї публікації, що обґрунтовувалося ним у серії статей, а також в одноосібній монографії [див.: 1; 2; 3]. Логіку комунікації історичних логік можна розуміти як інформаційну взаємодію між логікою суб'єктно-предикативного дискурсу і логікою пропозиційно-функціонального дискурсу за допомогою логіки дефінітивно-специфікативного дискурсу. У цій інформаційній взаємодії логіка суб'єктно-предикативного дискурсу Аристотеля і логіка позиційно-функціонального дискурсу Г. Фреге постають комунікантами, а логіка дефінітивно-специфікативного дискурсу Г. Гегеля – медіатором комунікативної взаємодії.

Беручи до уваги те, що логіка – це передусім логічний синтаксис, логіку комунікації історичних логік можна перевизначити. Логіка комунікації історичних логік – це комунікативна взаємодія суб'єктно-предикативного, позиційно-функціонального і дефінітивно-специфікативного синтаксису. А враховуючи те, що логічний синтаксис формулює правила побудови логічних тверджень, суб'єктно-предикативний синтаксис – правила побудови тверджень суб'єктно-предикативної структури, позиційно-функціональний синтаксис – правила побудови тверджень позиційно-функціональної структури, дефінітивно-специфікативний синтаксис – правила побудови тверджень дефінітивно-специфікативної структури, логіку комунікації історичних логік можна ще раз перевизначити. Логіка комунікації історичних логік – це декодування інформації як переклад мови суб'єктно-предикативної логічної структури мовою пропозиційно-функціональної логічної структури, і навпаки. На основі мови дефінітивно-специфікативної логічної структури. При такому перекладі суб'єктні й предикатні терміни міняються статусами, статус граматичних форм змінюється на статус пропозиційних функцій, а статус пропозиційних функцій на статус модифікованих граматичних форм, які в знятому вигляді містять пропозиційні функції.

Аналіз останніх досліджень. Логіка комунікації історичних логік обґрунтовує комунікативну взаємодію між трьома рівноцінними і рівноправними різновидами логічного синтаксису: суб'єктно-предикативним синтаксисом Аристотеля, дефінітивно-специфікативним синтаксисом Г. Гегеля і пропозиційно-функціональним синтаксисом Г. Фреге. Тим самим вона долає догматизм у логіці, за яким існує лише якийсь один, єдино-можливий логічний синтаксис, що має привілейований доступ до істини і здатний її адекватно виразити. Так, Б. Расел вважав, що Аристотель насправді логіки не знав, оскільки послуговувався суб'єктно-предикативним синтаксисом, який є радше граматикою, а не логікою [4, с. 193]. Сам же Б. Расел був переконаний, що єдино спроможним логічним синтаксисом є пропозиційно-функціональний синтаксис Г. Фреге, який долає такі вади суб'єктно-предикативного синтаксису, як граматизм і психологізм. Е. Льєнков та інші його прихильники обстоювали дефінітивно-специфікативний синтаксис,

вважаючи суб'єктно-предикативний і позиційно-функціональний синтаксис неспроможними [5, с. 211]. К. Попер, навпаки, категорично заперечував дефінітивно-специфікативний синтаксис, стверджуючи, що діалектика як логіка неможлива [6, с. 122].

Логіка комунікації історичних логік долає догматичну позицію в логічній теорії, її монополію на істину і вибудовує комунікацію між суб'єктно-предикативним, позиційно-функціональним і дефінітивно-специфікативним синтаксисами як окремими аспектами мови логічної теорії. Синтаксис логіки комунікації історичних логік має ієрархічну структуру. Базовим для нього є дефінітивно-специфікативний синтаксис. На його основі відбувається комунікативна взаємодія між суб'єктно-предикативним і позиційно-функціональним синтаксисами.

Формулювання мети і постановка проблеми. Проаналізувати базовий синтаксис логіки комунікації історичних логік, зокрема такий її фрагмент як логіка філософських міркувань.

Виклад основного матеріалу.

Логіку філософських міркувань можна розуміти як філософську мову логіки суб'єктно-предикативного дискурсу, синтаксично побудовану як числення імен, у якому імена функціонують у вигляді філософських категорій. Вона заснована на фундаментальному твердженні про єдність мови філософії і філософських міркувань. Мова філософії – це поняття мови філософського запитування і міркування, діалогу і дискурсу, в якій поняття виконують функції моделей і принципів розуміння дійсності. Вона матеріалізується через спеціальний словник філософії. Цей словник включає такі різновиди основних понять філософії, як категорії, екзистенціали і концепти. Категорії – основні поняття класичної філософії, екзистенціали – неklasичної, а концепти – посткласичної філософії. У наведеній типології простежується тенденція до суб'єктивізації понять у розвитку мови філософії, пов'язування їх з індивідуальним існуванням, як це має місце в екзистенціалах, або авторською позицією, як це має місце в концептах.

Категоріями вважаються поняття, що виражають гранично широкий за обсягом зміст. Наприклад, «суб'єкт», «об'єкт», «буття», «небуття», «сутність», «явище», «дійсність», «ціле», «частина», «причина», «наслідок», «якість», «кількість», «міра» тощо. Натомість екзистенціали – це поняття, що описують ситуації буття людини у світі. Наприклад, «самотність», «відчай», «страх», «тривога», «турбота», «надія», «дружба», «любов», «свобода» та інші. Концепти розуміються як поняття, що мають свого автора. Наприклад, «Аристотелева субстанція» як авторське поняття Аристотеля, «Лябницева монада» як авторське поняття Г. Лябниці, «Кантове апріорі» як авторське поняття І. Канта, «Гегелева суперечність» як авторське поняття Г. Гегеля, «Бергсонова тривалість» як авторське поняття А. Бергсона та подібне до цього.

Терміни мови філософії – суб'єктні та предикатні терміни дискурсу логіки філософських міркувань. Трьом типам термінів мови філософії – категоріям, екзистенціалам і концептам – відповідають три типи філософських тверджень – категоріальні, екзистенціальні й концептуальні. У категоріальних твердженнях предикатними термінами є категорії, в екзистенціальних – екзистенціали, у концептуальних – концепти. Мова філософії – це метод побудови філософської логіки. Відповідно, мова метафізики постає методом побудови метафізичної, а мова діалектики – діалектичної логіки. Мова метафізики – це мова аналогічна, яка завдяки аналогії вибудовує зв'язок між емпіричною і метаемпіричною організацією дійсності. Саме тому мова метафізики поділяється на мову виходу і мову прибуття. Мова виходу – це емпірична мова, яка описує емпіричні, достовірно перевірені явища. Вона складається з таких термінів, як «річ», «причина», «краса», «добро» тощо. А мова прибуття – це мова метаемпірична, трансцендентна мова, яка перевершує межі досвіду і сповіщає його радикальну недостовірність і тому має більш алюзивну, ніж показову цінність. Її утворюють такі аналогічні поняття, як «аналогія єдності», «аналогія істини», «аналогія блага» та інші [див.: 7, с. 99-100].

Основні поняття мови метафізики – це категорії, партикулярії, універсалії і трансценденталії. Категорії – окремі способи існування, їхні індивідуальні й загальні назви. Наприклад, «субстанція», «кількість», «якість», «дія», «заснавання» тощо [8, с. 173]. Партикулярії – це неповторювані сутності як конкретні об'єкти та їхні індивідуальні назви. Причому кожен об'єкт у певний момент часу займає єдине місце у просторі. Наприклад, «окрема людина», «певна

рослина», «ця тварина» [див.: 9, с. 45-50]. Універсалії – це повторювані сутності як властивості об'єктів та їхні загальні назви. Наприклад, «людина», «кінь», «камінь», «дерево» [див.: 9, с. 49]. Трансценденталії – це загальні й необхідні способи існування та їхні назви з необмеженим розширенням. Наприклад, «сутнє», «благо», «істина» тощо [див.: 8, с. 173].

Мова метафізики постає методом побудови метафізичної логіки. Метафізична логіка – це онтологія дефініцій і категорій метафізики як метатеорія логіки суб'єктно-предикативного дискурсу як теорії. Залежно від вихідної онтології, метафізична логіка може бути дефінітивною, або категоріальною. Дефінітивна логіка – це функціональний аналіз онтології дефініцій «категорія», «партикулярія», «універсалія» і «трансценденталія» як метафізична мова логіки суб'єктно-предикативного дискурсу. Такі терміни мови метафізики, як «категорії», «партикулярії», «універсалії» і «трансценденталії» – це суб'єктні та предикатні терміни тверджень метафізичної логіки. У метафізиці категорії конкретизуються через партикулярії, універсалії і трансценденталії. А в суб'єктно-предикативному дискурсі метафізичної логіки партикулярії співвідносяться із суб'єктними термінами, універсалії і трансценденталії – з предикатними термінами.

Онтологія як учення про буття – основа і передумова метафізики як учення про будову всього, що є, його остаточні причини, або найперші принципи [див.: 8, с. 31; 9, с. 9; 7, с. 7]. Онтологія – це передусім усіологія. Адже знати, що таке буття, означає знати, що таке субстанція [10, с. 174]. Усіологія як учення про субстанцію та її властивості у свою чергу постає основою категоріальної логіки. Категоріальна логіка – це функціональний аналіз онтології категорій «субстанція», «якість» і «кількість» як метафізична мова логіки суб'єктно-предикативного дискурсу. Саме категоріальна логіка зазвичай ототожнюється з метафізичною логікою загалом та постає її єдиним репрезентантом. Метафізична логіка – це метафізична мова логіки суб'єктно-предикативного дискурсу, синтаксично побудована як числення загальних імен, у якому загальні імена функціонують у вигляді таких метафізичних категорій як «субстанція», «якість» і «кількість».

Онтологія категорій метафізики налічує десять категорій: одну субстанцію і дев'ять акциденцій [див.: 11, с. 91]. Категоріями метафізики вважаються *субстанція, якість, кількість, відношення, дія, зазнавання, місце, час, володіння, положення* [див.: 12, с. 457; 8, с. 218]. Розрізняють першу і другу субстанції. Під першою субстанцією розуміється індивід, індивідуальне сутнє і сутність [див.: 8, с. 217; 10, с. 202]. Наприклад, окрема людина, окремий кінь, окреме дерево, окремий камінь. Перша субстанція описується за допомогою термінів «ось це» і «відокремлене» [див.: 10, с. 232]. Під другою субстанцією розуміється вид і рід як субстанція, загальне сутнє і сутність або загальник [див.: 10, с. 240; 8, с. 218]. Наприклад, людина як така, кінь як такий, дерево як таке, камінь як такий.

Метафізична логіка побудована на двох припущеннях: непорожнечі та двозначності. За припущенням непорожнечі, терміни метафізичного твердження суб'єктно-предикативної структури, а саме суб'єктні й предикатні терміни, не є порожніми термінами. Порожніми термінами називають терміни, обсяги яких – порожні множини, оскільки не містять жодного елемента. Вони можуть бути виражені такими порожніми іменами, як «круглий квадрат», «циклоп», «кентавр». Протилежними до порожніх термінів є повні терміни. Повними називаються терміни, обсяги яких є скінченними чи нескінченними множинами, оскільки вони містять хоча б один елемент. Повні терміни можуть бути виражені такими загальними, або власними іменами, як «космос», «атом», «Сократ».

При побудові метафізичних тверджень порожні терміни не використовуються. Для виявлення та вилучення порожніх термінів зі складу метафізичних тверджень застосовують учення Аристотеля про чотири види причин. У цьому вченні розрізняють дві групи причин: внутрішні та зовнішні. Внутрішніми причинами називаються формальна і матеріальна, зовнішніми – дійова і цільова. Внутрішні причини вважаються основними, зовнішні – неосновними, що зводяться до основних [див.: 13, с. 129]. Формальною причиною є сутність, субстанція речі, матеріальною причиною – матерія, з якої утворені речі, дійовою причиною – спонукання до руху, цільовою причиною – мета чи смисл руху [див.: 12, с. 225].

Порожні терміни у структурі метафізичних тверджень виявляють на підставі основних причин – формальної і матеріальної. Якщо об'єкт метафізичного твердження має формальну

причину, але не має матеріальної причини, його ім'я вилучається зі сфери інтерпретації метафізичної логіки. Так, крилатий кінь на ім'я Пегас має формальну причину, бо існує в уяві чи фантазії, але не має матеріальної причини – реально такий матеріальний об'єкт не існує. Тому й таке ім'я не використовується у метафізичній логіці й такий об'єкт не досліджується у метафізиці. Припущення непорожнечі метафізичної логіки доповнюється припущенням двозначності. Це припущення передбачає, що метафізичні твердження можуть відповідати дійсності, або не відповідати їй, бути істинними або хибними. Названі припущення накладають певні обмеження на метафізичну логіку, предметну сферу її застосування та інтерпретації.

Різновидом метафізики є діалектична метафізика, або просто діалектика. Поглиблена розробка мови метафізики – мова діалектики, а розширений варіант метафізичної логіки – діалектична логіка. Мова діалектики – парадоксальна, вона постулює два взаємовиключаючі смисли в одному виразі. Вона містить такі полярні терміни, як «субстанція і акциденція», «необхідність і випадковість», «можливість і дійсність», «причина і наслідок», «якість і кількість» тощо. Мова діалектики багатша, більш розроблена, ніж мова метафізики. Якщо мова метафізики налічує лише десять категорій, то мова діалектики – аж сто сорок три категорії.

Мова діалектики – метод побудови діалектичної логіки. Діалектична логіка – діалектична мова логіки суб'єктно-предикативного дискурсу, синтаксично побудована як числення загальних, часткових і одиничних імен, у якому загальні, часткові й одиничні імена функціонують у вигляді таких діалектичних категорій як «загальне», «особливе» та «одиничне». Діалектична логіка є синтезом голістичної і теоретико-множинної логіки. Вихідне поняття голістичної логіки як учення про ціліність – поняття «ціле». Ціле постає як такий граничний рівень єдності, який просто означає остаточну неподільність фізичного стану на елементи і множини, а, отже, і незастосовність цих термінів до його опису [див.: 14, с. 155]. А вихідне поняття теоретико-множинної логіки як учення про імена – поняття «множина». Множиною вважається будь-яка сукупність, зібрання, набір, клас, ансамбль, комплекс визначених і розрізняваних між собою об'єктів, які мають спільні властивості та аналізуються й уявляються як єдине ціле [див.: 15, с. 64].

Специфіку діалектичної логіки можна збагнути лише через її порівняння із метафізичною логікою. Метафізична логіка – це теорія побудови предикативних тверджень з одним предикатом, функцію якого можуть виконувати такі категорії метафізики, як «субстанція», «якість» і «кількість». А діалектична логіка – це теорія побудови предикативних тверджень із двома предикатами, функції яких можуть виконувати такі категорії діалектики, як «загальне», «особливе» та «одиничне».

Метафізичне твердження – це дефініція суб'єкта, що має форму «суб'єкт є предикат», діалектичне твердження – дефініцією суб'єкта і дефініцією предиката, що має комбіновану (пряму і обернену) форму «суб'єкт є предикат, предикат є суб'єкт». Ця абстрактна форма може набувати різноманітних конкретних визначень: «суб'єкт є одиничне, предикат є загальне», «суб'єкт є загальне, предикат є особливе» тощо. В онтології категорій «загальне», «особливе» й «одиничне» існує кількісний і якісний підхід до їхнього співвідношення. При кількісному підході одиничне є одне, особливе – деякі, загальне – всі. А при якісному підході одиничне є буття, загальне – сутність, особливе – поняття [див.: 16, с. 178]. Загальне в онтології категорій «загальне», «особливе» й «одиничне» слід розуміти як всезагальне. Коли мовиться про загальне поняття, тоді вживається слово «загалом», наприклад: «дім загалом», «книга загалом». Коли ж мова заходить про всезагальний момент поняття, то тут вживається вираз «у цілому», наприклад: «біосфера в цілому», «університет у цілому» [див.: 17, с. 119].

При якісному підході до онтології категорій «загальне», «особливе» й «одиничне» має існувати система з трьох категорій, як систем різного рівня спільності, в якій особливе опосередковує відношення між одиничним і загальним. При кількісному ж підході до онтології категорій «загальне», «особливе» й «одиничне» систему з трьох категорій можна редукувати до системи з двох категорій: «загальне – особливе», «загальне – одиничне», «особливе – одиничне», і навпаки [див.: 18, с. 62].

Принципи діалектичної логіки – це принципи сходження від абстрактного до конкретного, групування категорій за сферами пізнання, єдності аналізу й синтезу та єдності історичного і логічного [див.: 17, с. 39-40].

Згідно з принципом сходження від абстрактного до конкретного, теоретичне мислення просувається дедуктивним шляхом від вихідної абстракції до конкретної системи її дефінітивних специфікацій. У процесі руху від абстрактного до конкретного абстрактне поняття змістовно збагачується, ущільнюється і деталізується.

Відповідно до принципу групування категорій за сферами пізнання, певній сфері вияву дійсності відповідає своє коло категоріальних визначень. Розрізняють три сфери категоріальних визначень: сферу категорій буття, сферу категорій сутності та сферу категорій поняття. Сфері категорій буття відповідає «якість», «кількість» і «міра», сфері категорій сутності – «існування», «явище» і «дійсність», сфері категорій поняття – «суб'єктивне поняття», «об'єкт» та «ідея».

Принцип єдності аналізу і синтезу полягає у тому, що механізм розвитку будь-якого явища включає в себе тезу (вихідне твердження), антитезу (самороздвоєння, самозаперечення тези) і синтез (спільне визначення тези і антитези, їхнє обмеження, нове твердження). Важливо підкреслити, що в діалектичній логіці заперечується зміст, а не форма твердження. Саме тому в логіці висловлювань як розділі сучасної формальної логіки в результаті подвійного заперечення отримують вихідне твердження, а в діалектичній логіці – нове твердження. Прикладом єдності аналізу і синтезу є такі тріадні цикли: «квітка (теза) – брунька (антитеза) – плід (синтез)», «зерно (теза) – стебло (антитеза) – колос (синтез)».

Принцип єдності історичного і логічного постулює, що логічна послідовність виникнення категорій збігається з історичною послідовністю запровадження їх у наукову сферу. Єдність історичного і логічного в історії філософії реалізується у такій послідовності: «буття» (антична філософія) – «сутність» (філософія Нового часу) – «поняття» (німецька класична філософія).

Перші три принципи діалектичної логіки мають внутрішній характер, а останній – зовнішній.

Висновки та перспективи розвитку напряму дослідження.

Отже, логіка комунікації історичних логік налагоджує комунікативну взаємодію між представниками альтернативних парадигм логіки, які до цього часу були непримиренними опонентами і полемізували між собою. Серед них прибічники натуралістичної парадигми логіки з її суб'єктно-предикативним синтаксисом, трансцендентальної парадигми логіки з її дефінітивно-специфікативним синтаксисом та аналітичної парадигми логіки з її пропозиційно-функціональним синтаксисом. Вона також дає змогу науковцям будувати речення мови наукової теорії, використовуючи різноманітні логічні синтаксиси, а не лише суворо дотримуючись якогось одного з них, розширюючи у такий спосіб поле їхніх можливостей.

Література

1. Гнатюк Я. Діалогічні дефініції логіки комунікацій історичних логік / Я. Гнатюк // Вісник Прикарпатського університету. Філософські і психологічні науки. Філософія. – Івано-Франківськ: Прикарпатський нац. ун-т, 2016. – Вип. 20. – С. 82-89.
2. Гнатюк Я. Логіка комунікації історичних логік як числення дефініцій / Я. Гнатюк // Науковий вісник Чернівецького університету: Збірник наукових праць. Філософія. – Чернівці: Чернівецький нац. ун-т, 2015. – Вип. 754-755. – С. 12-20.
3. Гнатюк Я. С. Комунікативний потенціал культурної предекції / Я. С. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Лілея-НВ. – 2019. – 304 с.
4. Шуман А. Н. Философская логика: Истоки и эволюция / А. Н. Шуман. – Мн.: Экономпресс, 2001. – 368 с.
5. Ильенков Э. В. Диалектическая логика. Очерки истории и теории / Э. В. Ильенков. – М.: Политиздат. – 1974. – 271с.
6. Поппер К. Что такое диалектика? / К. Поппер // Вопросы философии. – 1995. – №1. – С.118-138.
7. Мондін Б. Онтологія і метафізика / Б. Мондін. – Жовква: Місіонер, 2010. – 284 с.
8. Стружевський В. Онтологія / В. Стружевський. – К.: Дух і Літера, 2014. – 312 с.
9. Лакс М. Метафізика: сучасний вступний курс / М. Лакс. – К.: Дух і Літера, 2016. – 584 с.
10. Баумайстер А. Біля джерел мислення і буття. Вибрані філософські етюди / А. Баумайстер. – К.: Дух і Літера, 2012. – 480 с.
11. Корет Э. Основы метафизики / Э. Корет. Пер. с нем. В. Терлецкого. – К.: Тандем, 1998. – 248 с.

-
12. Аристотель. Политика. Метафизика. Аналитика / Аристотель. – М.: Эксмо. – Спб.: Мидгард, 2008. – 960 с.
 13. Уёмов А. И. Лекции по метафизике // Лекции и задачи по метафизике / А. И. Уёмов. – Одесса: Астропринт, 2009. – Ч. 1. – 164 с.
 14. Цехмистро И. З. Холистическая логика / И. З. Цехмистро // Totallogy – XXI (тринадцатый выпуск). Постнекласичні дослідження. – К.: ЦГО НАН України, 2005. – С. 146-169.
 15. Гнатюк Я. С. Логика: сучасна перспектива традиційної теорії: Навч. посібник / Я. С. Гнатюк. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2016. – 356 с.
 16. Булатов М. О. Філософський словник / М. О. Булатов. – К.: Стило, 2009. – 575 с.
 17. Труфанов С. Н. «Наука логики» Гегеля в доступном изложении / С. М. Труфанов. – Самара: Парус, 1999. – 187 с.
 18. Солопов Е. Ф. Логика диалектики. К 240-летию со дня рождения Гегеля / Е. Ф. Солопов. – М.: Книжный дом «Либроком», 2011. – 240 с.

References

1. Hnatiuk, Y. (2016). Dialogichni definitсии lohiky komunikatsii istorichnykh lohik [Dialogical definitions of the logic of communication of historical logics]. *Visnyk Prykarpatskoho universytetu. Filosofski i psykholohichni nauky. Filosofii*, 20, 82–89.
2. Hnatiuk, Y. (2015). Lohika komunikatsii istorichnykh lohik yak chyslennia definitсии [The logic of communication of historical logics as a number of definitions]. *Naukovyi visnyk Chernivetskoho universytetu: Zbirnyk naukovykh prats. Filosofii*, 754–755, 12–20.
3. Hnatiuk, Y. S. (2019). *Komunikatyvnyi potentsial kulturnoi predykatsii (The communicative potential of cultural predication)*. Lileia-NV.
4. Shuman, A. N. (2001). *Fylosofskaia lohika: Istoky y evoliutsiia [Philosophical logic: Origins and evolution]*. Ekonompress.
5. Ilenkov, E. V. (1974). *Dyalektycheskaia lohika. Ocherki istorii i teorii [Dialectical logic. Essays on history and theory]*. Polytyzdat.
6. Popper, K. (1995). Chto takoe dyalektyka? [What is dialectics?]. *Voprosy Fylosofii*, 1, 118–138.
7. Mondin, B. (2010). *Ontolohiia i metafizyka [Ontology and metaphysics]*. Misioner.
8. Struzhevskiy, V. (2014). *Ontolohiia [Ontology]*. Dukh i Litera.
9. Laks, M. (2016). *Metafizyka: suchasnyi vstupnyi kurs [Metaphysics: A Modern Introduction]*. Dukh i Litera.
10. Baumaister, A. (2012). *Bilia dzherel myslennia i buttia. Vybrani filosofski etudy [Near the sources of thinking and being. Selected philosophical sketches]*. Dukh i Litera.
11. Koret, E. (1998). *Osnovy metafiziki [The Basics of Metaphysics]*. Tandem.
12. Aristotle. (Ed. 2008). *Politika. Metafizyka. Analitika (Politics. Metaphysics. Analytics)*. Eksmo.
13. Uiomov, A. Y. (2009). *Lektsyi po metafizike [Lectures on Metaphysics]*. Astroprynt.
14. Tsekhmystro, Y. Z. (2005). Kholistycheskaia lohika [The Holistic Logic] *Totallogy – XXI (trynadtsiatyi vypusk)*. *Postneklasychni doslidzhennia*. TsHO NAN Ukrainy.
15. Hnatiuk, Y. S. (2016). *Lohika: suchasna perspektyva tradytsiinoi teorii: Navch. posibnyk [Logic: contemporary perspective of traditional theory]*. Symfonia forte.
16. Bulatov, M. O. (2009). *Filosofskiy slovnyk [Philosophical vocabulary]*. Stylos.
17. Trufanov, S. N. (1999). «*Nauka lohiky*» Hehelia v dostupnom yzlozhenii (Hegel's "Science of Logic" in an accessible exposition). Parus.
18. Solopov, E. F. *Logyka dyalektiki. K 240-letiyu so dnia rozhdenniia Gegelia (The logic of dialectics. On the occasion of the 240th birthday of Hegel)*. Knyzhnyi dom «Librokom».

Summary

Hnatiuk Y. Dogmatism in Logic and its Overcoming by Means of the Logic of Communication of Historical Logics.

The logic of communication of historical logics is an answer to the ontological problem of logical syntax, a means of solving it, and a way of getting rid of dogmatism in logic. The essence of this problem is that, according to the dominant and competing dogmatic ideas and beliefs, the right to exist has only one version of logical syntax - Aristotle's subjective-predicative syntax, G. Hegel's definitive-specificational syntax, or propositional-functional G. Frege's syntax. The logic of communication of historical logics, offering a solution to this problem, substantiates the information interaction between the existing historical types of logical syntax according to the rules of simple syllogism, where the major premise and minor premise are the subjective-predicative syntax of Aristotle and the propositional-integral functional – definitive-specific syntax of G. Hegel.

Keywords: ontological problem of logical syntax, dogmatism in logic, Aristotle's subjective-predicative syntax, G. Hegel definitive-specificational syntax, G. Frege's propositional-functional syntax, logic of communication of historical logics.